T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 11

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM
1.DÖNEM 2.YAZILI

1, 2 ve 3. sorular aşağıdaki metinlere göre cevaplanacaktır.

I. Çekmedim ömrümde zencir-i esaret barını
Kayd-ı dünyadan müberrayım bilir dünya beni
İşte meydan-ı hamiyyet kaçma ey cellad-ı zulüm
Ya seni mahveylesin Mevla cihanda ya beni

Kelimeler: *bar: eziyet / müberra: temiz / hamiyyet: iyilik, gayret*

II. Eyvah! Ne yer ne yâr kaldı
Gönlüm dolu ah ü zâr kaldı
Şimdi buradaydı gitti elden
Gitti ebede gelip ezelden
Ben gittim o hâksâr kaldı
Bir kûşede târumâr kaldı

Kelimeler: ebed: sonsuzluk / ezel: öncesizlik / hâksar : toprak içinde kalmak / kûşe: köşe / tarumar: perişan

Soru 1

Numaralanmış dizelerin temalarından hareketle Tanzimat Edebiyatı'nın hangi dönem şiirlerinden alınmış olabilir? Neden belirterek yazınız.

Soru 2

İkinci metnin kafiye şemasını çıkararak redif ve uyaklarını türleriyle belirtiniz.

CEVAP:

Eyvah! Ne yer ne yâr kaldı

Gönlüm dolu ah ü zâr kaldı

Şimdi buradaydı gitti elden

Gitti ebede gelip ezelden

Ben gittim o hâksâr kaldı

Bir kûşede târumâr kaldı

Soru 3

II. metindeki koyu yazılmış dizelerde hangi edebî sanat vardır, neden belirterek yazınız.

CEVAP:

Şimdi buradaydı gitti elden

Gitti ebede gelip ezelden

Soru 4

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun şekilde doldurunuz.

▪Türk edebiyatının ilk makalesi, ---------- tarafından kaleme alınan ----------’dir.

▪Şiirde cümlenin bir dize ya da birimde tamamlanmayıp dize ortasında, başka dize ya da birimde tamamlanmasına ---------- denir.

▪Servetifünun şiirinde görülen, resim altı şiir yazma tekniğine ---------- denir.

▪Makale yazımında kullanılan kaynakların belirtildiği bölüme ---------- denir.

▪Divan edebiyatında göz için kafiye anlayışı, Tanzimat Dönemi’nde ise ---------- anlayışı benimsenmiştir.

▪Millî Edebiyat Dönemi’nin ---------- yılında ---------- makalesinin yayımlanmasıyla başladığı kabul edilir.

Soru 5

Aşağıdaki yazarların karşısına temsilcisi oldukları hikâye anlayışlarını belirtiniz.

Yaşar Kemal

Nezihe Meriç

Mustafa Necati Sepetçioğlu

Ahmet Hamdi Tanpınar

Kemal Tahir

6, 7 ve 8. sorular aşağıdaki parçaya göre cevaplanacaktır.

Ben işte böyle, yirmi üç yaşımda, bütün varlığı ve avuntusu sık saçlar, sağlam dişler ve kırmızı bol, kocaman düğümlü kravatı olan, pansiyoner bir tıp talebesiyim. Akraba canlısıyım, bu yüzden de sık sık amcamlara taşınırım.

Bu ziyaretlerimden birisinde ve yılbaşından bir hafta kadar önceydi; söz döndü, dolaştı, şans meselesine geldi. Ben,

“Hiç şansım yoktur benim.” dedim. İclâl,

“Benim de…” dedi.

Şanssızlığımız bize dünyanın en tatlı şeyini, sitemle karışık övünmeyi veriyordu. Ve bu, tabiatıyla, yengeye vız geliyordu. O,

“Ne biliyorsunuz denediniz mi?” diye sordu ve “Ortaklaşa bir bilet alın yılbaşı için.” dedi.

Ben, laf olsun diye, hakkınız var der demez İclâl’in öbür odaya fırlayıp yepyeni bir on liralıkla dönmesi bir oldu.

İclal’le biz; daha sonra, amca yatmaya çekilince büyük ikramiye ile neler yapılabileceğini uzun uzun konuştuk: Ben, iç hastalıkları ihtisasından ve bir röntgen makinesinden söz ediyordum; İclâl ise küçük bir bahçe, üç oda, bir mutfak, havagazı ve banyodan dem vuruyordu. Ne tatlı şey!

Amma bunun için bir on lira da benim katmam gerekti. Oysa ayın bilmem şu kadarıydı, kırmızı renkli havale kâğıdının gelmesine daha uzun, upuzun günler vardı. Ve zavallı pansiyoner talebe için aşçı borca işliyordu.

On lirayı nereden bulmalı?

Soru 6

Bu parçadaki altı çizili sözlerin anlamlarını yazınız.

Soru 7

Bir hikâyeden alınmış bu parçanın aşağıda verilen başlıklara dair özelliklerini belirtiniz.

- **Yazıldığı Hikâye Anlayışı:**

- **Anlatıcısı ve Bakış Açısı:**

- **Hikâye Türü:**

Soru 8

Bu parçadaki koyu yazılmış cümleyi ögelerine ayırınız.

Şanssızlığımız bize dünyanın en tatlı şeyini, sitemle karışık övünmeyi veriyordu.

Soru 9

Aşağıda verilen eser- sanatçı isimlerini eşleştiriniz.

( ) *Tamat*	I. Şinasi
( ) *Şermin*	II. Tevfik Fikret
( ) *Müntehebat-ı Eş'ar*	III. Muallim Naci
( ) *Sahra*	IV. Cenap Şahabettin
( ) *Şerare*	V. Abdülhak Hamit Tarhan

Soru 10

Aşağıdaki tabloyu verilen özellikler doğrultusunda düzenleyiniz.

ÖZELLİKLER	Tanzimat I. Dönem Şiiri	Tanzimat II. Dönem Şiiri	Servetifünun Şiiri	Fecriati Şiiri
Konu				
Dil Anlayışı				
Hâkim Ölçü				
Nazım Şekli				

Soru 11

Aşağıdaki tabloda verilen metin türleri ile bu türlere ait özellikleri (√) işaretini kullanarak eşleştiriniz.

METİN TÜRLERİ / ÖZELLİKLERİ	GÜNCEL MAKALELER	BİLİMSEL MAKALELER
Akademik dergilerde yayımlanır.		
Ortaya konan düşünce kanıtlanmak zorundadır.		
Konunun uzmanı kişilerce yazılır.		
Giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşur.		
Ciddi bir üslupla yazılır.		
Hedef kitlesi alanında uzman kişilerdir.		

Soru 12

Aşağıdaki açıklamalara karşılık gelen akım, sanatçı vb. bilgileri açıklamaların karşılarına yazınız.

- Saf (öz) şiiri Türk edebiyatına kazandıran şair:
- Beş Hececilerin edebî bildirisi durumundaki eser:
- "Sanat şahsî ve muhteremdir." düsturuyla hareket eden topluluk:
- Yahya Kemal Beyatlı'nın hece ölçüsüyle yazdığı tek şiiri:
- Tırnak içinde yazılmış bir cümlede tekrar tırnak kullanmak gerektiğinde kullanılan işaret:
- Saat bildiren ifadelerde saatle dakika arasında kullanılan işaret:
- Kuzey Azerbaycan edebiyatının "Azerbaycan Halk Şairi" unvanlı şairi:
- Manzum hikâyenin en güçlü kalemlerinden biri olan Millî Edebiyat Dönemi şairi:
- Türk edebiyatında, Tanzimat Dönemi'nde en az etkili olan akım:
- Mensur şiirin Türk edebiyatında ilk örneklerini veren sanatçı:

13. soru aşağıdaki parçayla ilgilidir.

Volkanik patlamalar, yerin derinlerinde bulunan yüksek sıcaklıktaki erimiş kayaçların ve suyun oluşturduğu basınç sonucu ortaya çıkar. Yüksek basınçtaki bu volkanik akışkanların özelliklerinin belirlenmesi, gelecekteki patlamalarla ilgili daha doğru öngörülerde bulunmayı sağlayabilir. Depremler sonucu oluşan sismik dalgaların kullanıldığı görüntüleme yöntemleri geçmişte volkanik yapıların özelliklerinin belirlenmesinde kullanılıyordu. Ancak bu görüntüleme yönteminde volkanik yapılardaki kayaçlar, volkanik akışkanların özelliklerinin hassas şekilde belirlenmesini engelliyordu. Fransa'daki ve Japonya'daki araştırma merkezlerinden araştırmacıların birlikte yürüttüğü çalışmada volkanik akışkanların özelliklerinin belirlenebilmesi için sismik gürültü kayıtları kullanıldı. Sismik gürültü depremler sonucu oluşan sismik dalgalardan kaynaklanmaz, bu nedenle sismik görüntülemede sonuçlara dâhil edilmez. Ancak bu çalışmada araştırmacılar sismik gürültüleri yer kabuğunun mekanik özelliklerindeki düzensizlikleri belirlemek için kullandı. Araştırma sonucu yakın zamanda Japonya'da yaşanan 9,0 büyüklüğündeki deprem sonrasında elde edilen verilerden, deprem sırasında yer kabuğunda ortaya çıkan düzensizliklerin depremin en şiddetli etkilediği bölgelerde değil volkanik bölgelerde ortaya çıktığı anlaşıldı.

SORU 13

Bu parçanın aşağıda belirtilen başlıklara dair özelliklerini yazınız.

Alınmış olabileceği metnin türü:

Oluşturulduğu anlatım türü:

Ana düşüncesi:

Yazılış Amacı:

SORU 14

Aşağıda edebî kişilikleri hakkında bilgi verilen sanatçıları belirtiniz.

Servetifünun Dönemi bağımsız sanatçılarından biri olan şair, Türkçülük düşüncesi etrafında yazdığı şiirleriyle Millî Edebiyat şiirinin temelini oluşturmuştur. Vezin olarak heceyi kullanmış, nazım şekli olarak ise döneminden etkilenerek Batı edebiyatı nazım şekillerinden sone ve terza-rimayı tercih etmiştir. *Cenge Giderken* adlı eseriyle tanınmıştır.

CEVAP:

Servetifünun Dönemi'nin güçlü şairlerinden biridir. Sanat için sanat anlayışıyla kaleme aldığı eserlerinde bireysel duyguları işlerken daha sonra toplum için sanat ilkesine bağlanarak toplumsal sorunlara yönelmiştir. İstanbul üzerine yazdığı *Sis* adlı şiiri, şairin İstanbul'a yaklaşımı açısından Türk edebiyatında oldukça önemlidir.

CEVAP:

SORU 15

Aşağıdaki parçada boş bırakılan yerlere uygun noktalama işaretlerini getiriniz.

Bir tırtıl yapraklarına dişlerini geçirdiğinde bitkilerin stres ve savunma hormonu salgıladığı ( ) bu uyarı mesajını da yaprak damarlarına pompaladığı ( ) yaprakların da kalsiyum dalgaları ile diğer kısımlarına ilettiği gözlemlendi ( ) Saldırı anı sırasında bitki ( ) yara aldığı noktadan elektrik yükünü ateşliyor ve saldırı tehdidi mesajını diğer yapraklara yayıyor ( ) Düşünmeden ve hareket etmeden ( ) Bazı bitkiler ( ) saldırı anında hücre duvarlarını sertleştiriyor ( ) böceklerin hoşuna gitmeyen zehir ve kimyasallar salgılıyor ( )

SORU 16

Aşağıdaki dizelerde hangi sanat akımının etkileri görülmektedir, neden belirterek yazınız.

Şafak sökerken o, yalnız, bir eski tekneciğin

Düğümlü, ekli, çürük ipleriyle uğraşarak

İlerliyordu; deniz aynı şiddetiyle şırak -

Şırak dövüp eziyor köhne teknenin şişkin

Siyah kaburgasını... Ah açlık, ah ümid!

Kenarda, bir taşın üstünde bir hayâl-i sefid

Eliyle engini güya işaret eyleyerek

Diyordu: 'Haydi nasibin o dalgalarda, yürü!’

SORU 17

Saf şiir (öz şiir); bir mesaj verme kaygısından uzak, amacı sadece estetik (güzellik) olan şiirdir. Öğretici değildir, hikâye unsuru barındırmaz, genellikle bireysel temaları işler. Saf şiirde ses ve söz, şiir oluşturma özelliğinde birleşir. Sembolizm etkisinin baskın olduğu saf şiirde imge kullanımı, kelimelerin duygu ve çağrışım değeri, çok anlamlılık, ahenk unsurları, söz sanatları, söz dizimi gibi hususlara önem verilir. Saf şiirin Türk edebiyatındaki temsilcileri şunlardır: ----

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi <u>getirilemez</u>?

A) Yahya Kemal Beyatlı

B) Necip Fazıl Kısakürek

C) Ahmet Haşim

D) Ziya Osman Saba

E) Faruk Nafiz Çamlıbel

SORU 18

Çal bağlamacı çal, eski türküler,

Dirilt nağmelerini ataların!

Dertli, Emrah, Ruhsati dile gelsin,

Duyur sesini eski ustaların!

Bu dörtlükte aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi ağır basmaktadır?

A) Teşbih B) Teşhis C) Telmih D) Tezat E) Tecahülüarif

SORU 19

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki birleşik sözcüğün yazımında yanlışlık yapılmıştır?

A) Vaktizamanında da onun dedesi büyük şehre göç etmek; orada bir iş, bir hayat kurmak istemiş ama özlemden ödü kopan bütün aile fertleri tarafından engellenmişti.

B) Onun başarılı bir öğrenci olduğu, ileride hayalini kurduğu mesleğin gereklerini layıkıyla yerine getireceği sugötürmez bir gerçek.

C) Marmara Denizi, boğazlarla Karadeniz ve Ege Denizi'ne bağlanan bir iç denizdir fakat bu özelliği turistik açıdan öne çıkarılmamaktadır.

D) Edebî eserin yapıtaşı temadır; olay, duygu, kişi, zaman, mekân hep ona göre belirlenir ve ondan hareketle düzenlenir.

E) Bugün seminerine gittiğimiz konuşmacı tam bir laf cambazıydı; bir anda, mantıklı düşünüldüğünde asla doğru bulunmayacak davranışların doğruluğu konusunda insanları düşündürmeyi başardı.

SORU 20

Doğaya karışan atık plastikler küresel ölçekte önemli bir çevre sorunu oluşturuyor. Atık plastikler hem bütün hâldeyken hem de çevresel faktörlerle parçalandıklarında canlılara zarar veriyor. Bu da ekosistemler üzerinde insan kaynaklı bir baskı kaynağı daha oluşması anlamına geliyor. Sonuçları geçtiğimiz ay yayımlanan bir araştırmaysa doğanın bu baskıya çok da tepkisiz kalmadığını gösteriyor. Söz konusu araştırmada yaygın olarak kullanılan bir plastik olan pet şişeyi parçalayabilen bir bakteri türü keşfedildi.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Doğaya karışan atık plastikler konusunda bugüne kadar pek çok çalışma yapıldığı

B) Atık plastiklerin, doğadaki bazı canlılara zarar vermediği

C) Çevresel etmenlerin milyonlarca yıldır doğal afetleri yönlendirdiği

D) Küresel sorunların bilim insanlarının daima gündeminde olduğu

E) Doğanın, kendisine verilen bazı zararları ortadan kaldırma kabiliyetinin bulunduğu

SORU 21

Bakterileri yok etmek üzerine çalışmalar yapan İngiliz bilim insanı Alexander Fleming, bir tatil dönüşü laboratuvarına geldiğinde içinde farklı türlerde bakteriler bulunan kabı açık unuttuğunu fark eder. Küf mantarı ile dolan kabı temizlerken mantarın kenarında bulunan jel kıvamındaki yapıda herhangi bir bakteri bulunmadığını görür. Bunun "Penicillium Notatum" adı verilen küf mantarı olduğunu düşünür ve jöle kıvamındaki yapıya "penisilin" adını verir. Fakat penisilini küf mantarından ayırmayı başaramadığı için çalışmalarını sonlandırır. Onun çalışmalarını inceleyen bilim insanları Howard Florey ve Ernst Chain, 1939 yılında penisilini laboratuvar ortamında saflaştırmayı başarır; 1941 yılında da ilk defa bir insan üzerinde kullanırlar. Fleming, Florey ve Chain bu çalışmalarıyla 1945 yılında Nobel Barış Ödülü'ne layık görülürler.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Penisilinin, ismini kendisini bulan kişinin adından aldığına

B) Fleming'in, penisilinle ilgili çalışmalarıyla bilim dünyasına ilham verdiğine

C) Penisilinin insan sağlığına faydasının, keşfinden çok sonra anlaşıldığına

D) Nobel Barış Ödülü'nün penisilinin bulunması sonucu ilk defa sağlık alanında verildiğine

E) Küf mantarıyla penisilinin bulunmasının aynı zamana denk geldiğine

Cevapları Ortaöğretim Genel Müdürlüğü resmi Youtube kanalında bulunan "Yazılıya Hazırlanıyorum" videolarından izleyebilirsiniz.